

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1907, kl. 1 e. m.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående nedsättning i afgiften för växelprotest.

Till utskottets behandling har blifvit hänvisadt ett af Andra Kam-maren bifallet förslag med anledning af herr *E. Karlssons* i Mo motion n:o 138, hvaruti föreslås skrifvelse till Kungl. Maj:t angående nedsättning i afgifterna för växelprotest samt bestämmande af progressiv grund för nämnde afgifters utgående.

Såsom stöd för sin framställning har motionären anført följande:

Motionen.

»Genom två vid innevarande riksdag af herr *C. A. Danielsson* väckta motioner har frågan om nedbringandet af kostnaden för växelprotester bragts på tal. Med instämmande i öfrigt i syftet af nämnda motioner, har jag velat än ytterligare fästa Riksdagens uppmärksamhet på önskvär-dheten och behovet af en reform i sådan riktning. Såsom bidrag till frågans utredning vill jag till en början anföra ett exempel från området för min verksamhet. Enligt af notarius publicus i Östersund ex officio utfärdadt bevis har antalet protesterade växlar inom Östersund uppgått under

år 1897	till 2,274 stycken
» 1898	» 2,511 »
» 1899	» 2,718 »
» 1900	» 2,913 »
» 1901	» 3,761 »

år 1902	till 4,303 stycken
» 1903	» 4,244 »
» 1904	» 2,967 »
» 1905	» 2,875 »
» 1906	» 2,724 »

Utan fara för öfverdrift kan sägas, att öfvervägande flertalet af dessa protesterade växlar utgjorts af växlar å små belopp, att protestkostnaden icke kan anses stå i rimligt förhållande till växelsumman.

Enligt ofvan anförda siffror har antalet växelprotester endast i Östersund under de sistförflutna tio åren utgjort per helgfri dag minst 7, åren 1897—1902 steg nämnda medelsiffra till öfver 14 per dag.

Äfven med en högst betydlig reduktion af protestkostnaden skulle sålunda vederbörande förrättningsman, i betraktande af det stora antalet protesterade växlar, blifva väl ersatt för det obetydliga besvär, som är förenadt med en dylik förrättning. Enligt mitt förmenande bör en eventuell nedsättning i protestkostnaderna företrädesvis komma de små växlarna, och därmed de mindre bemedlade, till godo.

För ernående af detta mål borde ock dessa kostnader utgå efter progressiv skala i förhållande till växelsummans storlek. Utan att närmare inlåta mig på hur en dylik metod bör anordnas, anser jag det önskvärdt, att detta uppslag till frågans lösning måtte komma under öfvervägande vid frågans behandling inom vederbörande utskott.

På grund af hvad jag sålunda anført, hemställer jag, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande af förslag, åsyftande nedsättning i nu fastställda afgifter för protest af växel, och att dessa afgifter skola utgå efter progressiv grund i förhållande till växelsummans storlek.»

Andra Kam-
marens till-
fälliga
utskotts
utlåtande.
Utländsk
lagstiftning
i ämnet.

Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande torde här böra återgifvas i följande delar:

» Vid pröfningen af nu föreliggande motioner har utskottet funnit det vara af intresse att inhämta, hvilken ersättning i andra länder uppbäres för verkställande af växelprotest.

I Norge betalas enligt Lov af den 6 aug. 1897 för protest af växel för hvar person, hos hvilken protest sker:

när växels belopp icke öfverstiger 2,000 kronor	5 kronor
» » » öfverstiger 2,000 kronor	10 »

Därjämte skola vid utfärdandet af växelprotest erläggas 10 pfennige per sida af protokollet till notarius publicus samt stämpelafgift till statskassan.

Upptages växelprotesten genom en Gerichtsschreiber, utgör hans godtgörelse för protestens upptagande:

för växlar till belopp af t. o. m.	50	mark:	50 pfennige.
» » » » » »	51— 100	»	1 mark.
» » » » » »	101— 300	»	2 »
» » » » » »	301—1,000	»	3 »
» » » » » »	1,001—5,000	»	4 »
» » » » » öfver	5,000	»	5 »

hvertill komma $\frac{2}{10}$ af nämnda belopp, dock minst 50 pfennige i ersättning för hvarje besök.

I *Österrike* är enligt Notariatsordning af den 25 juli 1871 notarius publicus berättigad till följande ersättning för växelprotester:

för växlar till belopp af t. o. m.	200	gulden: 1 gulden.
» » » » » »	201—1,000	» 2 »
» » » » » »	1,001—4,000	» 3 »
» » » » » öfver	4,000	» 4 »

Därjämte är notarius publicus berättigad till en ersättning af 1 gulden för hvarje person, som han måste besöka för protestens verkställande. Verkställes protesten utom den ort, där notarius publicus har sitt säte, är han berättigad till godtgörelse, beräknad efter den tid, som åtgått till förrettningen, i stället för efter ofvannämnda, efter värdet bestämda tariff. Tidsgodtgörelsen utgör 2 gulden för den första timmen samt 1 gulden för hvarje därpå följande påbörjad halftimme.

I *England* gäller följande taxa för verkställande af växelprotester:

för växlar å belopp intill	20	pund sterling:	5 shillings 6 pence
» » » » af	20— 100	» »	6 » 6 »
» » » » »	100— 500	» »	7 » 6 »
» » » » »	500—2,000	» »	10 »
» » » » »	2,000—3,000	» »	11 »

o. s. v., med tillägg af 1 shilling för hvarje nytt tusental pund eller del däraf.

Härtill kommer en afgift af 1 shilling 6 pence för beviset om protesten, för så vidt denna verkställts inom staden. Verkställes protesten utom staden, beräknas kostnaden efter afståndet.

I Frankrike gäller enligt lagar af den 23 mars 1848, den 27 juli 1862, den 24 nov. 1871 och den 28 febr. 1872 följande taxa:

för verkställande af protest: 7 francs 95 centimes
(hären ingår stämpelafgift till belopp af 1 francs 20 centimes)
för protestprotokoll: 5 francs 45 centimes
(hären ingår stämpelafgift till belopp af 1 francs 20 centimes)

I Sverige utgår enligt kungl. förordningarna angående expeditionslösen den 7 dec. 1883 samt angående stämpelafgiften den 2 juni 1899 afgiften för växelprotest under följande särskilda titlar:

Svensk lag-
stiftning
i ämnet.

1:o lösen för protokoll öfver protesten: första arket 2 kr., hvarje af de öfriga 1 kr.;

2:o lösen för bevis å växeln om verkställd protest: 1 kr.;

3:o om åtgärden sker utom ämbetsrummet:

a) i stad, äfvensom på landet eller till stad hörande landtområde, då för förrättningens verkställande resa icke erfordras, för hvarje person, som besökes, 1 kr.; varande ersättning för vittne i denna godtgörelse inbegripen;

b) erfordras resa för verkställande af förrättning å landet eller till stad hörande landtområde, äro förrättningsman och vittne berättigade till arfvode och reseersättning efter samma grunder som i fråga om ersättning för utmätning äro gällande. I sistnämnda afseende stadgas i kungl. förordningen ang. ersättning till förrättningsmän för utmätning i enskilda mål m. m. den 12 juli 1878, att förrättningsman skall för hvarje dylik förrättning erhålla 2 kr. samt vittne, som biträder vid förrättning, för hvarje förrättning 1 kr., hvarjämte förrättningsman och vittne äro berättigade till ersättning, hvardera för skjuts efter en häst, för resa, som erfordras för förrättningen;

4:o slutligen skall bevis om växelprotest beläggas med stämpel till belopp af 50 öre.

Kostnaden för växelprotest uppgår således hos oss till 3 kr. 50 öre, om protesten verkställs å förrättningsmannens ämbetsrum, till 4 kr. 50 öre, om för protestens verkställande besök, men ej resa erfordras, samt till 6 kr. 50 öre jämte skjutsersättning, om resa erfordras. — — — — —

Hvad vidare angår den under 2:o) här ofvan omförmälda lösen för bevis å växeln om verkställd protest, får utskottet till en början erinra, att expeditionsförordningen icke innehåller uttryckligt stadgande om att lösen för dylikt bevis skall debiteras. Växellagen innehåller däremot i 82 §

2 mom. följande bestämmelse: »Om verkställd protest skall anteckning göras å växeln eller afskrift därpå». Vid tillämpningen af sistnämnda föreskrift gjorde sig hos en del protestförrättare den åsikten gällande, att sådan anteckning medförde rätt till lösen såsom för bevis, tecknad å företedd handling. Andra protestförrättare åter ansågo sig ej berättigade att debitera lösen för ifrågavarande anteckning. År 1884 lät Riksdagens justitieombudsman anställa åtal mot notarius publicus i Karlshamn för det han uppburit lösen för sådan anteckning, som här är i fråga. Rådstufvurätten i Karlshamn ogillade åtalet, enär notarius publicus måste anses hafva varit lagligen berättigad att på sätt som skett tillgodogöra sig den i expeditionstaxan bestämda lösen för bevis, som tecknades å företedd handling. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge yttrade däremot på anförda besvär, att hofrätten väl funne notarius publicus hafva saknat stöd af lag för sitt förfarande att uppbära lösen för sådan anteckning, hvarom fråga vore; men som han ej kunde anses hafva därigenom gjort sig skyldig till sådant oförstånd i tjänsteutöfning, att ansvar därå borde äga rum, fastställdes rådstufvurättens utslag. Sedan målet dragits under Kungl. Maj:ts pröfning, fastställde högsta domstolen genom utslag den 16 maj 1887 rådstufvurättens utslag med 4 justitieråds röster mot 2, som gillade hofrättens utslag.

Vid 1900 års riksdag väcktes inom Andra Kammaren motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om sådant tillägg till expeditionstaxan, att lösen för dylik anteckning å växel icke skulle äga rum. Vederbörande tillfälliga utskott fann det uppenbart, att ifrågavarande ersättning ursprungligen ej varit af lagstiftaren afsedd, samt ansåg, att äfven om lösen för anteckningen borttoges, den till protestförrättaren utgående ersättning vore fullt tillräcklig med hänsyn till det ringa besvär, som vore förenadt med ifrågavarande ämbetsåtgärd. Utskottet hemställde därför om bifall till motionen, hvilket ock blef Andra Kammarens beslut. I Första Kammaren blef motionen däremot afslagen. Såsom skäl för afslaget åberopades, att den i Sverige utgående ersättningen för växelprotest icke syntes öfverdrifven, om den jämfördes med förhållandena i andra länder. Vidare erinrades, att protest å de flesta orter inom landet verkställdes af städernas tjänstemän, hvilka enligt löneregleringar vore berättigade till sportler. Äfven om detta förhållande icke utgjorde något hinder för minskande af sportlerna, syntes det dock icke befogadt att genom nedsättning af sportelafgift eller borttagande af rättigheten därtill minska vederbörandes dem tillförsäkrade inkomster, utan att någon ersättning lämnades. — — — —

Med hvad nu anförts har utskottet emellertid ej afsett att bestrida möjligheten eller lämpligheten af en nedsättning af totalkostnaden för växelprotest, då fråga är om växlar till så ringa belopp, att protestkostnaden i förhållande därtill framstår såsom oskäligen. Herr Karlsson har i sådant afseende i sin motion gifvit en anvisning, som synes utskottet värd att beaktas, genom förslaget om införande af progressiv skala för protestavgifter, ställd i förhållande till växelsummans storlek. Såsom af ofvanstående redogörelse för hithörande förhållanden i främmande stater framgår, utgår i Norge, Danmark, Preussen, Österrike och England protestavgiften efter en dylik progressiv skala. Därest samma grundsats vunne tillämpning hos oss, borde emellertid enligt utskottets mening progressionen eller degressionen af förut nämndt skäl komma till synes icke i fråga om ersättningen för besöket, utan i fråga om lösen för protestprotokollet eller lösen för protestbeviset eller möjligen bägge sistnämnda avgifter.

*Andra
Kammarens
tillfälliga
utskotts
yttrande.*

Utskottet får således hemställa, att Andra Kammarerna ville, i anledning af herr Karlssons motion, n:o 138, för sin del besluta, att Riksdagen må i skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande af sådan ändring i gällande expeditionsförordning, att den däri stadgade lösen för protokoll öfver växelprotest samt för bevis därom å växel må i fråga om växlar till mindre belopp nedsättas.»

Enligt gällande föreskrifter kan växelprotest verkställas i stad af notarius publicus eller af magistratsperson samt å landet af kronfogde eller länsman i orten eller af annan person, som af Konungens befallningshafvande i länet blifvit därtill förordnad, och skall vid verkställande af protesten ojäfvigt och skrifkunnigt biträde närvara. Såvidt utskottet kan finna, föreligger icke i den officiella statistiken några uppgifter angående antalet af verkställda växelprotester. Att det i motionen anförda exempel angående antalet sådana protester i staden Östersund afser ett undantagsförhållande, i det att däruti angifna antalet är ovanligt och kanske enastående stort i förhållande till stadens folkmängd, håller emellertid utskottet för sannolikt. Till utskottets förfogande har blifvit ställd en del af vederbörande tjänstemän meddelade uppgifter angående medeltalet af de växelprotester, som under de tio sistförflutna åren blifvit verkställda uti en del städer, och hvilka uppgifter finnas sammanförda uti en vid detta betänkande fogad bilaga.

*Första
Kammarens
tillfälliga
utskotts
yttrande.*

Emot den af Andra Kammarerna godkända princip, att lösen för protokoll och växelprotest samt för bevis därom å växel må i fråga om växlar till mindre belopp nedsättas, finner utskottet icke något att erinra.

Hvarest gränsen eller gränserna för växelbelopp, som bör draga högre eller lägre lösen, skäligen böra bestämmas, är en fråga, hvarom utskottet icke har anledning att ingå i någon undersökning. Vid behandling under 1900 års riksdag af en då väckt fråga om kostnaden för växelprotest erinrade Första Kammarens första tillfälliga utskott, att protesten i de flesta orter inom landet verkställdes af städernas tjänstemän, som äro berättigade till sportler, samt att det icke kunde vara befogadt att genom nedsättning af sportelafgift eller genom borttagande af rättigheten till sådan afgift minska vederbörandes dem tillförsäkrade inkomster utan att någon ersättning därför lämnades. — Denna erinran förtjänar, efter utskottets mening, fortfarande att beaktas. Klart är äfven, att, om dessa sportler genom nedsättning i lösen för vissa växelprotester nu skulle komma att utan något vederlag minskas, därigenom skedde ett ingrepp i de lönereleringar, uti hvilka sportlerna blifvit beräknade. Svårigen torde kunna ifrågasättas, att vederlaget skulle lämnas af staten och icke heller torde lämpligen kunna föreslås att för ordnande af den nu ifrågakomna, jämförelsevis obetydliga angelägenheten, lönereleringarna, hvilka tillkommit genom särskilda beslut för olika orter, skulle ersättas med nya releringar, hvaruti hänsyn tagits till denna nedsättning.

Utskottet har emellertid trott sig finna en möjlig utväg till lösning af denna svårighet däruti, att Kungl. Maj:t, inom hvars administrativa lagstiftningsområde frågan ju faller, skulle kunna, på samma gång nedsättning i protestkostnaden skedde för växlar af ringa belopp, väl bibehålla den nuvarande protestkostnaden för växlar till något högre belopp men på samma gång höja kostnaden för de fall att växelbeloppet fölle inom en ännu högre gradation. Härigenom skulle möjligen en tregradig, progressiv skala kunna fastställas, under det att skalan i Danmark och Österrike är fyrgradig och i Tyskland har ett större antal gradationer. Medels en sådan anordning skulle det af motionären åsyftade målet vinnas på samma gång en compensation ägde rum beträffande minskningen uti de vederbörande tjänstemän tillförsäkrade inkomster.

Under uttalande häraf får utskottet hemställa,

att Första Kammaren behagade biträda Andra Kammarrens beslut.

Stockholm den 1 maj 1907.

På utskottets vägnar:

GUSTAF BERG.

Bilaga.

Uppgift

angående medeltalet af protesterade växlar under åren 1896—1905 uti
nedannämnda städer:

Alingsås	70	Norrtälje	228
Arboga	48	Nyköping	115
Eksjö	181	Oskarshamn	441
Engelholm	176	Sala	661
Enköping	294	Sigtuna	0
Eskilstuna	370	Söderköping	106
Falköping	157	Torshälla	1 à 2
Filipstad	180	Uppsala	1,025
Hudiksvall	279	Visby	457
Jönköping	529	Varberg	283
Kristinehamn	179	Vadstena	29
Kristiansstad	770	Vänersborg	302
Köping	210	Vimmerby	110
Linköping	468	Ystad	333
Motala	238	Åmål	155
Norrköping	761		